

Список використаних джерел

1. Авдеев В.В. Управление персоналом: технология формирования команды. М.: Финансы и статистика, 2002. – 544 с.
2. Волков И.П. Стиль руководства при решении задач социального развития коллектива предприятия // Социальная психология и социальное планирование. Л., 1973. С. 84.
3. Банько Н. А. Управление персоналом / Н.А. Банько, Б.А. Карташов, Н.С. Яшин / Часть I: Учеб. пособие / ВолгГТУ, Волгоград, 2006. – 96 с.
4. Социология управления: от группы к команде: Учеб. пособие. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 224 с.
5. Фалмер Р. Энциклопедия современного управления в 5 т. Т.1. Основы управления. Планирование как функция управления / Р. Фалмер . – М. : ВИПКЭнерго, 1992 . – 168 с.

Summary. Management considers industrial groups in enterprises functioning production team , the relationship between manager and subordinates.

Key words: management, team, group, business, formal and informal relationships.

УДК 336.7

Семендяк В.М.,

к.е.н., асистент кафедри управління персоналом та економіки праці
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка,
м. Кам'янець-Подільський

УДОСКОНАЛЕННЯ ВЕКСЕЛЬНИХ ВІДНОСИН ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ З КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ

Проаналізовано сучасний стан вексельних взаємовідносин підприємств аграрного сектору економіки з банківськими установами та обґрунтовано необхідність їх удосконалення за сучасних умов господарювання.

Ключові слова: вексельні відносини, вексельні розрахунки, вексельне фінансування.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. За умов гострої нестачі власних обігових коштів у аграрних підприємств особливого значення набуває пошук нових ефективних інструментів фінансування таких суб'єктів господарювання, особливо у контексті нещодавно внесених змін до вітчизняного податкового законодавства. У деяких випадках агропідприємства знову повертаються до дещо призабутих фінансових інструментів, насамперед векселів, що викликано їх перевагами.

Питання удосконалення вексельних відносин пов'язано з проблемою вдосконалення системи державного регулювання обігу цінних паперів, а також з рядом інших актуальних проблем реалізації боргової політики аграрних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Дослідженню питань організації вексельних розрахунків присвячені роботи таких українських авторів, як О.М. Бандарук, О.Д. Василик, А.В. Демківський, Л.Б. Долинський, Є.І. Єрмак [1], С.З. Мошенський [2], М.В. Ніконова, А.І. Римарук, Т. Рудненко [3,4] та ін.

Актуальні проблеми вексельного обігу відображено в роботах таких зарубіжних вчених, зокрема таких, як В.П. Астахов, С.М. Барац, А.А. Вишневський, Л. Гольдшмідт, В.М. Гордон, Ю.О. Кремер, Є.А. Мізіковський, Д.А. Равкін, П.П. Цитович. Разом з тим, результати їх досліджень не завжди можуть ефективно використовуватися без попередньої адаптації на практиці.

В цілому, не зважаючи на певну кількість наукових досліджень з проблем розвитку вексельного ринку в Україні, питанню вдосконалення вексельних відносин підприємств аграрного бізнесу з банківськими установами у науковій літературі поки що приділяється недостатньо уваги.

Формулювання мети статті (постановка завдання). Враховуючи викладене, основною метою статті стало визначення необхідності удосконалення вексельних взаємовідносин аграрних підприємств та банківських установ та розробка пропозицій щодо їх вдосконалення.

У відповідності до зазначеної цілі були визначені наступні завдання:

- проаналізувати сучасний стан вексельних взаємовідносин підприємств аграрного сектору економіки з банківськими установами;
- визначити основні шляхи вдосконалення вексельних розрахунків аграрних підприємств з комерційними банками.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

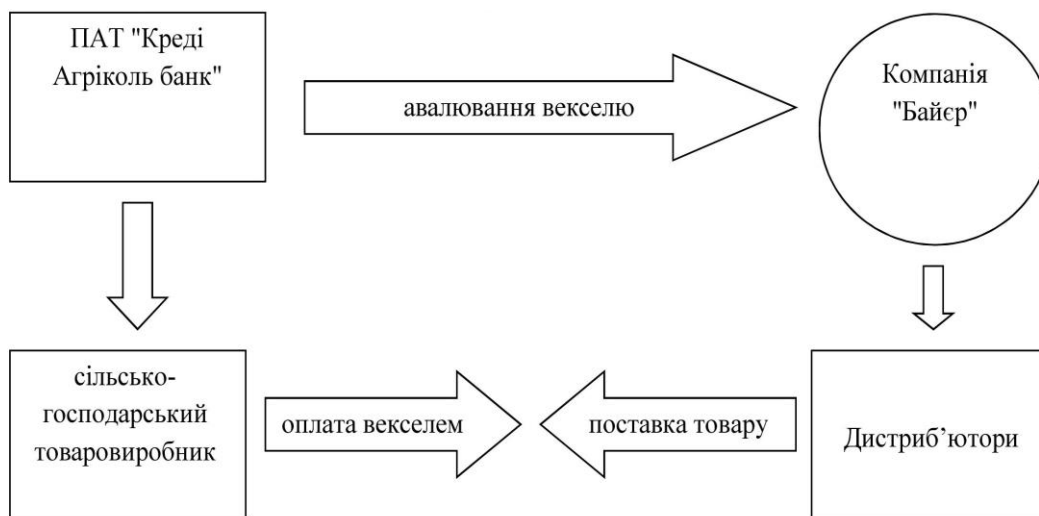
За сучасних умов господарювання векселі знову набувають поширення в аграрному секторі держави, оскільки вони як особливі фінансові інструменти сприяють розв'язанню цілого ряду проблем, які роками накопичувалися в сільському господарстві. В тому числі, проблеми взаємної заборгованості підприємств.

Саме тому, посилену увагу вітчизняні аграрії почали приділити вдосконаленню вексельних відносин з комерційними банками, що, на нашу думку, сприятиме відновленню позитивного іміджу векселя як інструменту комерційного кредиту.

Так, останнім часом у банківській сфері намітилися тенденції до подальшого вдосконалення операцій з векселями. До найважливіших з них відносяться вексельні кредити (дисконтна операція, кредити, забезпечені векселями та рефінансування векселів). Для підвищення

оперативності та зручності вексельних розрахунків клієнтів банків використовують наступні операції, як є базою комісійних доходів банків без суттєвого ризику, а саме: 1) комісійні (інкасування, доміцляція); 2) гарантійні операції.

Деякі комерційні банки вже активно впроваджують у свою роботу вексельні операції, створивши спеціальні спільні програми з фінансування закупівлі засобів захисту рослин. Так, наприклад, ПАТ «Креді Агріколь банк» разом з компанією «Байер» розробило та впровадило у життя в Україні спільну партнерську програму з фінансування закупівлі засобів захисту рослин торговою маркою «*Bayer CropScience*».

Рис. 1. Фінансування закупівлі засобів захисту рослин за допомогою послуг авалювання векселів

Відповідно до зазначеної програми, сільськогосподарські товаровиробники тепер мають можливість отримати відстрочку платежу за високоякісні засоби захисту рослин без використання банківського чи товарного кредиту за допомоги послуг авалювання векселя, згідно якої банк гарантує продавцю оплату за виписаним товаровиробником векселем (зобов'язанням). Схематично зазначену операцію можна представити у вигляді

Зазначена програма працює наступним чином:

1) сільськогосподарський товаровиробник звертається до офіційного дистриб'ютора компанії «Байер» та визначається із обсягом закупівель засобів захисту рослин;

2) товаровиробник вертається до відділення банку для встановлення ліміту авалювання векселів;

3) банк аналізує отримані документи, встановлює максимальний ліміт авалювання векселів та укладає угоду із товаровиробником;

4) в рамках укладеної угоди та у межах встановленого ліміту

сільськогосподарський товаровиробник випускає прості комерційні векселі зі строком погашення до 9 місяців в якості інструменту розрахунків за продукцію компанії «Байер»;

5) кожен офіційний дистриб'ютор приймає в якості безумовної оплати за товар вексель з супроводжуючим листом про відкриття ліміту на авалювання векселя від ПАТ «Креді Агріколь банк»;

б) сільськогосподарський товаровиробник оплачує зобов'язання по векселю у визначений у векселі строк, а оплата комісії банку здійснюється щоквартально.

При цьому в якості забезпечення векселя можуть виступати як грошові кошти, так і нерухомість, сільськогосподарська техніка або обладнання. Однак, ліміти авалювання векселів до 160 тис. грн. можуть бути встановлені без надання забезпечення.

Подібна, разом з тим, дещо вдосконалена програма існує також і між компанією «Байер» та комерційним банком АТ «Райффайзен Банк Аваль». Відносно нещодавно саме цей банк запровадив програму вексельного фінансування під 1%. Тепер спеціальна пропозиція для купівлі продукції компанії «Байер» надає сільськогосподарським товаровиробникам наступні переваги:

- 1) захист від валютних ризиків;
- 2) вартість фінансування – лише 1% від суми векселю;
- 3) термін фінансування – до 9 місяців;
- 4) швидке ухвалення рішення банком та всебічна підтримка клієнта на усіх етапах користування векселем;
- 5) доступний кредитний ліміт в банку можна легко перевести в ліміт авалювання;
- 6) одне підприємство може розрахуватися декількома векселями;
- 7) затрати на авалювання векселя у АТ «Райффайзен Банк Аваль» є одноразовими та виникають тільки в момент оформлення, а далі – жодних витрат;
- 8) наявність спеціальних навчально-консультативних програм для спеціалістів дистриб'ютора.

Таким чином, зазначені програми довели свою результативність на практиці, а їх поширення обов'язково призведе до зниження вартості позикових ресурсів через запровадження авального та акцептного кредитування замість звичайного. В кінцевому випадку це значною мірою сприятиме розбудові механізму ефективного вексельного обігу в Україні.

Аналізуючи в цілому вексельні відносини з комерційними банками слід відмітити розробку та реалізацію комплексу заходів з метою забезпечення сприятливих умов для використання векселів (за участю комерційних банків) суб'єктами господарювання, зокрема, аграріями. Варто зазначити, що ідея запровадження цих відносин не є новою, адже вона виникла ще у 2003 р. (програма заходів Міністерства аграрної політики та Асоціації українських банків щодо розширення застосування

векселів при кредитуванні підприємств агропромислового комплексу), зокрема, щодо розробки механізму часткової компенсації витрат сільгоспвиробників за операціями врахування векселів і авального кредитування з державного бюджету. Однак і на сьогоднішній день такий механізм не створений.

Існування механізму часткової компенсації витрат аграріїв за вексельними операціями, що здійснюються за участю банківських установ, є важливою складовою як вексельних відносин із банками, так і механізму забезпечення ефективного функціонування вексельного обігу. Адже така програма (якщо вона дієва) є дійсним підґрунтям для активізації використання векселів суб'єктами господарювання.

Додатковим кроком на шляху вдосконалення вексельних відносин з комерційними банками може бути розробка обов'язкової процедури уповноваження філій центральним офісом банку щодо проведення ними операцій з векселями. Це сприятиме зростанню клієнтської бази банку, збільшенню прибутковості та розширенню вексельних операцій в регіональному масштабі.

Таким чином, з метою підвищення ролі комерційних банків у вексельному обігу, доцільно:

- 1) розробити вексельні схеми та програми для клієнтів банку;
- 2) уповноважувати філії здійснювати вексельні операції;
- 3) посилити рекламну кампанію банківських продуктів, безпосередньо пов'язаних з вексельним обігом;
- 4) організувати проведення навчальних семінарів та тренінгів, присвячених проблемам та перспективам вексельного обігу.

На нашу думку, реалізація зазначених основних та ряду інших додаткових заходів активізує участь банків у вексельному обігу, що у кінцевому випадку призведе до його ефективного розвитку.

Окремої уваги в системі вдосконалення вексельного обігу в аграрному секторі економіки України, заслуговують вексельні відносини зі страховими компаніями, в тому числі і за участю комерційних банків, які на сьогоднішній день, по-суті, відсутні.

Залучення страхових компаній у систему вексельних відносин збільшить доступність страхування для суб'єктів господарювання і забезпечить дієвість державної програми часткової компенсації страхових премій, сплачених аграріями.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок з даного напрямку. Отже, вирішити проблему забезпечення ефективного функціонування вексельного обігу шляхом вдосконалення вексельних відносин аграрних підприємств та банківського сектору можливо лише на основі системного підходу. Розробка та впровадження окремих заходів не забезпечує комплексного вирішення проблеми, адже таким чином розв'язуються, як правило, локальні завдання в короткостроковій перспективі, відповідно, не вирішується проблема в цілому.

Список використаних джерел

1. Єрмак Є.І. Використання векселів сільськогосподарськими підприємствами для розрахунків з контрагентами / Є.Єрмак, О.Клименко // Економіка АПК. – 2010. – № 7. – С. 79-83.
2. Мошенский С.З. Эволюция векселя / С.З. Мошенский. – К. – Ровно.: «Планета-друк», 2005. – 446 с.
3. Рудненко Т. У позику без кредиту / Т. Рудненко // Контракти. – 2004. – №35. – Режим доступу: <http://www.kontrakty.com.ua/show/ukr/article/3/3520043564.html>.
4. Рудненко Т. Аналіз операцій банків з векселями / Т. Рудненко, О. Куц // Вісник НБУ. – 2003. – №5 – С. 42-47.

Summary. The modern situation with bill of exchange's mutual relations between agrarian sector's enterprises and banking institutions is being analyzed. The necessity of their improvement under the modern conditions is being grounded.

Key words: bill of exchange relations, bill of exchange calculations, bill of exchange financing.

УДК 338.43:633.63.:664.1

Фурса А.В.,

к.е.н., провідний науковий співробітник

Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН,

м. Київ,

Стрельбіцький П.А.,

к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка,

м. Кам'янець-Подільський,

Боднар В.С.,

аспірантка²,

Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки»,

м. Київ

ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОВІДНОСИН У СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ ЦУКРОСИРОВИНИ

Досліджено роль економічного механізму взаємовідносин в сфері виробництва і переробки цукросировини та його значення для розвитку економіки цукробурякової галузі. Визначено принцип співвідношення реалізаційної ціни цукрових буряків і оптової на цукор в момент його переробки, що в подальшому при її збільшенні на останній продукт

² Науковий керівник – Н. Л. Жук, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник.